

BİYO-FİZYOLOJİK MODA: DEĞİŞTİRİLEBİLEN BEDEN SORUNSALI YA DA İŞGAL EDİLMİŞ BEDENLER

Ragıp ERGÜN*

Öz

Bu çalışma son dönemde oldukça yaygınlaşan estetik cerrahi müdahalelerin neden yapıldığına ve insanlar üzerindeki düşünsel, duygusal ve ruhsal etkilerine odaklanmaktadır. Çünkü modern tüketim toplumunda her şeyin hızlı bir şekilde değiştiği bir dönemde bu değişimin insanların bedenlerine neden bu kadar yansıdığı ve bu değişimin yarattığı sosyo-psikolojik çıktuların anlaşılması oldukça önemlidir. Zira son dönemlerde insanlar bedenleri ile ibadet iştiağıyla ilgilenmektedirler. Farklı ülkelerde çeşitli oranlarda estetik cerrahi müdahaleler olsa da gün geçtikçe bu oranlar dramatik bir hızla artmaktadır. Hatta sadece ekonomik elit bir zümrenin uğraşı olmanın ötesinde toplumun geneline yayılmaya başladığı da görülmektedir. Her görüntü değişimi kişilerin içsel değişimini de beraberinde getirecektir. Bunların arasında ilk olarak kişilerin görüntüsünü değiştirme arzusunun nedenin anlaşılması konusunda farklı düşünürler çeşitli izahlarda bulunmuşlardır. Bunların arasında İbn-i Haldun'un "işgal edilme", Simmel'in "taklit", Tanpınar'ın ise "varlığın değişimi" dikkat çekmektedir. Çünkü kişiler sosyal hayatta kimliğini, kişiliğini ve benliğini öncelikle görünümüyle ortaya koymaktadır. İkinci olarak değişim hızının kişiler üzerinde yarattığı ve kişilerin önce bedenlerine sonra kendilerine yabancılaştıkları ve bu durumun da psikopatolojik sonuçları olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü değişim hızının yüksek olduğu bir zaman diliminde bedenlerini bu hıza uydurma gayretinde olanların üzerinde düşünsel, duygusal ve ruhsal maliyetlerin olması da anlaşılabilir bir durumdur. Sonuç olarak da insanların tarihin hemen her döneminde kendileriyle ve kendi bedenleriyle ilgilendikleri anlaşılmakta ve bu durum da kişilerin kible, tapınılacak üstün değer olarak da kendi bedenlerini (bilinçli ya da bilinçsiz olarak) seçtiği ve inşa ettiği iddia edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Estetik Cerrahi, Moda, İşgal Edilmiş Beden, Bedenin Sunumu, İbn-i Haldun.

BIO-PHYSIOLOGICAL FASHION: THE PROBLEM OF THE INTERCHANGEABLE BODY OR OCCUPIED BODIES

Abstract

This study focuses on why aesthetic surgical interventions, which have recently become quite common, are performed and their intellectual, emotional and psychological effects on people. Because in a time when everything is changing

* Dr. Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi, Şavşat MYO., r.ergun@artvin.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7675-8729>

rapidly in the modern consumer society, it is very important to understand why this change is so reflected on people's bodies and the socio-psychological outcomes created by this change. Because recently, people are constantly changing their bodies with the desire to worship. It is as important to understand the reasons that trigger this change as it is to understand this change. Different thinkers have given various explanations to understand the reasons for the desire to change one's appearance. Among these, Ibn Khaldun's "preoccupation", Simmel's "imitation" and Tanpınar's "change of being" stand out. Because people reveal their identities, personalities and selves in social life primarily through their appearance. Secondly, it is understood that the speed of change has an impact on people and that people first become alienated from their bodies and then from themselves, and this situation has psychopathological consequences. Because in a period of time when the pace of change is high, it is understood that there are intellectual, emotional and spiritual costs on those who try to adapt their bodies to this pace. It is claimed that today's people, who are more preoccupied with their own bodies than any other period in history, have chosen and built their own bodies as the qibla, the superior value to be worshipped.

Keywords: *Aesthetic Surgery, Fashion, Occupied Body, Presentation of the Body, Ibn-i Haldun.*

Giriş

İnsan varlık âleminde var olduğunun farkında olan, bunun üzerine düşünen, buna anlam yükleyemeye ve hatta varlığı anlamsal olarak inşa etmeye çalışan bir canlı türdür. Hayatın anlamlandırılmasında da genelde dönemin/zamanın cari gerçekleri/kabulleri etkili olmaktadır. Bazı gerçekler/kabuller zamansal olarak değişse de bazıları da kalıcıdır. Kalıcı olan değişen zaman ve mekân ile farklı şekillerde kendini göstermektedir. İnsan var olduğunu sürekli hissetmek, başkalarına da hissettirmek isteyen bir varlıktır. Varlığın en büyük ve en temel göstergelerinden birisi görünmektir. Görünme biçimleri ve aslında ne anlama geldiği tartışmaya açık olsa da görünmek var olmanın başlangıcıdır. Burada görünme kavramı geniş anlamıyla fark edilmek, kabullenilmek, hatta değer bulabilmek, değerli hissetmek anlamlarını muhtevasında barındırmaktadır.

Geçmiş zamanlardan bugüne insanın görünme biçimleri değişkenlik arz etmiştir. Dönemsel ve mekânsal güzellik algısı da bu durumu desteklemiştir. Görünme söz konusu olduğunda belki de en temel soru neden ve nasıldır. İnsan neden görünmek istiyor ve bu fiili nasıl gerçekleştirecektir? İnsan için fiziksel var oluş yeterli olmamıştır. Sürekli olarak anlamlı bir varoluş, buna uygun görünüş aramış ve bu da varlığın değerli olmasını/hissedilmesini sağlamıştır. "İnsan nasıl görünecektir?" sorusunun cevabı ise ilk izlenim aracı olan beden ile olmuştur. Eski zamanlardan bu yana beden üzerine giyilen, takılan, sürülen eşyalar insanların kendilerini ifade etmesinin, tanıtmasının, aynı zamanda kimliğin, kişiliğin ve benliğin ilk sunum/gösterge aracı olarak

kullanılmıştır. İnsanın görünme biçimleri değişken güzellik algısıyla beraber farklılaşmış buna da en genel anlamıyla moda denmiştir.

Bedenin üzerine giyilen, takılan ve sürülen eşyalar üzerinden tanımlanan moda son zamanlarda bedenin kendisine yönelmiştir. Kişiler bedenlerinde beğenmedikleri yerleri dönemin modasına uygun şekilde değiştirme eğiliminde olmaya başlamışlardır. Bu durum gün geçtikçe dramatik olarak artmaya devam etmektedir. İlk zamanlarda kadınlar için geçerli olan bu durum son zamanlarda erkeklerde de görülmeye başlamıştır. Biyo-fizyolojik moda sadece ekonomik bir elitin değil, genele yayılmaya devam ederken, sadece kadınların değil, erkeklerin de dâhil olduğu bir fenomene dönüştüğü de görülmektedir. İnsanların çeşitli tıbbi ve cerrahi müdahaleler ile vücutlarının bazı bölümlerini dönemin moda görüntüsüne dönüştürmeye çalışırken kadınlara has bir moda olarak başlayan süreç erkekleri de içine almıştır. İnsanlar maddi imkânları oranında bedenlerini değiştirmeye başlamışlardır. Bu durum gün geçtikçe de daha da büyük kitleleri etkilemeye başlamıştır.

Bu çalışma gelişen tıp teknolojileriyle artan estetik cerrahisinin insanların bedenlerini modaya uygun şekilde değiştirmelerine, bu değişimin yarattığı ruhsal etkilere ve kişinin bedeninin popüler kültür ile işgal edilip, en nihayetinde kişinin bedenine taparcasına, ibadet iştiağıyla ilgi gösterirken ona yabancılaşması meselelerine odaklanmaktadır. Bu çalışmayı literatürde olan diğer çalışmalardan farklı kılan birinci husus güncel rakamları ve oranları kullanması ve artış hızının ne kadar yüksek olduğunu göstermesidir. İkinci husus ise estetik cerrahi müdahaleleri İbni-i Haldun ve Ahmet Hamdi Tanpınar başta olmak üzere pek çok düşünürün öne sürdüğü görüntü ile düşünce arasında kurulan ilişki üzerinden yorumlamasıdır. Çünkü tarih boyunca insanın görünme biçimi ile düşüncesi arasında sıkı bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Üçüncü olarak ise kişilerin tarihin hiçbir zamanında olmadığı kadar, taparcasına, ibadet iştiağıyla ilgilendikleri bedenlerine nasıl yabancılaştıklarını açıklamaya çalışmaktadır. Zira sosyal medya mecralarının da artmasıyla ve teşvikiyle insanlar zamanlarının büyük çoğunluğunu bedenleriyle ilgilenmekle geçirmektedirler. Bir şey ile uzun zaman geçirmek onu daha çok tanımaya vesile olması gerekirken aksine yapılan çalışmalar durumun tam tersi olduğunu göstermektedir (Karagülle ve Çaycı, 2014, ss. 4-5; Çamurcu, 2023, ss. 31,99; Poyraz ve Bak, 2021, s. 128).

1. MODA: TAKLİT VE (GÜZEL) GÖRÜNME/VAROLMA ARZUSU

Güzel olma, güzel görünme, güzelliğe sahip olma ve en nihayetinde görünme, fark edilme, var olma arzusu insan yaşamının temel güdülerinden sayılabilir. Dahası tersinden görünmemek, başkaları tarafından sürekli fark edilmemek modern varoluşçu psikolojiye göre de ontolojik krizler yaratabilir (Yalom, 2006, s. 45). Yani varlık bir yönüyle görünme iştiağıyla bezelidir. Görünürken de beğenilmek için en temel unsur eldeki, sahip olunan varlığın “güzel” olan ile yakınlığıdır. Elbette “güzel” mefhumunun ne olduğu

tartışmaya açıktır, zamansal ve mekânsal olarak değişebilir. Bu değişime ayak uydurma arzusu ve motivasyonunun temel saiki görünme ve beğenilme isteğidir. Umberto Eco *Güzelliğin Tarihi* adlı eserinde “güzellik” denen mefhumun binlerce yıl içinde farklı şekillerde tanımlandığını ifade etmektedir (Eco, 2016, s. 10). Güzellik ve algısı bir yönüyle tarihsel ve mekânsal olarak değişkendir. Binlerce yıl içinde insan “güzel”i görmek ve “güzel” görünmek istemekte ancak bunun ölçütü zamansal ve mekânsal olarak değişmektedir. Moda mefhumu tam olarak burada değer kazanmaktadır. Güzel görünme isteğinin biçimleri ve unsurları zamansal ve mekânsal olarak değişmekte, bu durumun kendisine de genel olarak moda denmektedir (Ertürk, 2011, s. 6).

Moda kavramı Latince kökenli *modus* kelimesinden türetilmiş ve “sınırlanamayan” anlamına gelmektedir (Ertürk, 2011, s. 6). Modanın en bilinen görünümü giyimdir. Giyim üzerinden bir değer alanı yaratma modanın görünüm biçimlerinin arasında onu ayrıcalıklı bir konuma getirmektedir (Sorokin, 1964). İktisat ve giyim sosyolojisi kuramcılarında Thorstein Veblen’e göre de gösteriş tüketiminin en iyi temsil edildiği en belirgin alan giysidir. Ona göre “toplumun hiçbir sınıfı, en sefil durumdakiler bile, her türlü alışlagelmiş gösteriş tüketiminden vazgeçmez” (Veblen, 1915, s. 85; Erkilet, 2012, s. 31). Bu yüzden Veblen “herhangi bir modern toplumda giyim için kullanılan malların ticari değeri, giyimde kullanıcıya verdikleri mekanik hizmetten çok, malların moda uygunluğuna ve itibarına bağlıdır” demektedir (Veblen, 1915, s. 168).

Pek çok düşünür gösteriş tüketiminde (modada) giysiyi ön plana çıkarsa da George Simmel’in modayı daha geniş kapsamda ele aldığı görülmektedir. Moda olgusu üzerine çeşitli çalışmaları olan Simmel ilk kez 1904 yılında yayınlanan “Fashion” (Moda) adlı makalesinde modanın bir “taklit” ve “sosyal eşitleme” biçimi olduğunu ifade etmektedir. Sürekli değişmesi nedeniyle de toplumsal tabakaları hem kendi içinde hem de zamansal olarak ayırdığını öne sürmektedir. Simmel’e göre seçkinler bir moda başlatır, diğerleri ise bunu taklit ederler (Simmel, 1957, s. 541). Simmel’in bu çıkarsamasından modanın seçkinler tarafından oluşturulması sosyal ayrışmayı, bu tarzın taklidi de sosyal eşitlemeyi ifade etmektedir. Modanın en temelde bugüne odaklanmayı ve geçmiş ile bağların kesilmesini temsil ettiğini düşünen Simmel, sadece giyim olarak değil, yaşamın pek çok alanında kendini gösterdiğini de düşünmektedir (Simmel, 1957, s. 548). Bu durum Simmel’in tanımıyla “gözün kulağa üstün gelmesi”dir (Simmel, 2009, ss. 224-226; Elçik ve Özenç, 2010, s. 7). Burada metaforize edilen göz bugünü, yaşanan ânı, kulak ise geçmişi, tarihsel hafızayı temsil etmektedir. Bu yüzden Simmel’in yaklaşımı merkeze alındığında, modayı takip eden kitlelerin zamanın ruhuna uygun olarak hareket ettiklerini, anı yakalama arzusunda olduklarını, geçmişe sırt döndüklerini, geçmişten gelen sese kulak tıkadıklarını ve tarihsel/geleneksel bütünlüğün dışına çıktıklarını söylemek uygun olacaktır.

Modanın anlamı sadece gözün gördüğünün ötesinde insanın duygusunu, düşüncesini ve hatta hayatı anlamlandırmaya gidecek kadar insan

üzerinde ciddi tesirlerinin olduğunu söyleyen yaklaşımlar da mevcuttur. Çünkü görünme biçimi, örtünme ihtiyacının ötesine geçmekte ve kişinin düşünce dünyasının bir dışavurumu olarak değerlendirilmektedir. Simmel'in taklit üzerinden açıkladığı benzeme iştiyakını İbn-i Haldun *Mukaddime* adlı eserinde mağlubiyet-galibiyet ya da üstünlük, üstün olana öykünmek ve en nihayetinde istila/işgal edilmek üzerinden izah etmektedir (İbni- Haldun, 2004, s. 200):

“ ...komşu olan iki halktan biri diğerine göre daha üstün ise, burada da büyük bir oranda üstün olanı örnek alıp ona benzemeye çalışmak söz konusu olacaktır.giyim kuşamda, hayat tarzında, adet ve geleneklerde, hatta evlerin ve iş yerlerinin duvarlarına resimler çizecek kadar pek çok hususta galip olanlara benzemeye çalıştıkları görülür. Hikmet gözüyle bakıldığında bütün bunların istilanın/işgalin alametleri olduğu hissedilir. “

İbn-i Haldun bir halkın diğerini taklit etmesinin taklit edilenin taklit eden üzerindeki üstünlük (iktidar) göstergesi olduğunu ve bunun da aynı zamanda bir çeşit istila/işgal edilmenin bir alameti/belirtisi olduğunu öne sürmektedir. Bu yaklaşım bugün için yorumlandığında “üstün-güçlü” toplumlar tarafından diğerlerine kendi modaları pazarlanmakta, böylece bir çeşit (genellikle düşünsel) istilaya da zemin hazırlandığı şeklinde yorum yapmak da mümkün olmaktadır. Zira insanlar görünmede kim(ler)e öykünüyorlarsa onun/onların tarafından yönetiliyorlardır. Hatta bu durum ile ilgili Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* adlı eserinde İbn-i Haldun'u şerh edercesine giyinmenin, yani görünme biçimlerinin insanın sadece fiziksel görünümünde değil, düşünsel dünyasında da farklılıklara yer açtığı ifade edilmektedir (Tanpınar, 2008, s. 16-17):

“İkinci elbiseyi bana enstitümüzün ilk kuruluş günlerinde o zamanki kıyafetimle müesseseye gelemeyeceğimi düşünen Halit Ayarcı hediye etmişti. Sırtıma daha ilk geçirdiğim günde bütün varlığımın değiştiğini gördüm. Birdenbire ufkum, görüş zaviyem genişledi. Hayatı onun gibi bir bütün olarak mütalâaya alıştım. Değişme, koordinasyon, çalışmanın tanzimi, zihniyet değişikliği, üst düşünce, ilmî zihniyet gibi tabirlerle konuşmağa, kendi isteksizliğime “zaruret” , “imkânsızlık” gibi adlar koymağa, şarkla garp arasında ölçüsüz mukayeseler yapmağa, ciddiliğinden kendim de ürktüğüm hükümler vermeğe başladım. Onun gibi, insanlara “Acaba ne işe yarar?” diyen bir gözle bakıyor, hayatı kendi tekneimde yoğuracağım bir hamur gibi görüyordum. Bir kelime ile onun cesareti ve icat kudreti bana aşılannmış gibiydi. Sanki bu elbise değil bir büyü idi... Bütün büyük adamların maiyetlerinde çalışanlara daima elbiselerini ve öteberilerini vermeleri bu yüzdendir. Roma imparatorları, krallar, büyük diktatörler hep kendileri gibi düşünsünler diye eşyalarını dostlarına hediye ederlerdi. Hattâ Osmanlı

hükümdarlarının, vezirlerine kürk ve kaftan ihsan etmeleri de bu yüzden olsa gerektir.”

Tanpınar'ın bu analizi İbn-i Haldun'un yaklaşımını destekler niteliktedir. Çünkü Tanpınar da İbn-i Haldun gibi giyinmenin, görünme biçimin doğrudan insanın düşünsel ve ruhsal yapısını etkilediğini, insan görüntüde kime öykünüyorsa düşünsel olarak da ona benzediğini öne sürmektedir. Hatta Tanpınar bu durumun yeni bir durum olmadığını, tarih boyunca bireysel olarak çeşitli mevkilerdeki insanların mahiyetinde çalışan kişilere zihniyet olarak kendilerine benzesinler diye kendi görünme biçimleri olan kıyafetlerini verdiğini de ifade etmektedir. Bu iki yaklaşım ve örneklerden tarihin farklı safhalarında da dışsal olan bir şeyin içsel olan üzerindeki etkisinin bilindiği anlaşılmaktadır.

İbn-i Haldun ve Tanpınar gibi giyinmenin bir görünme biçimi olarak çok farklı anlamları olduğunu düşünen Andy Bennett *Kültür ve Gündelik Hayat* adlı eserinde modanın insan bedeni ve giysiler arasında ontolojik bir ilişki yarattığını; giyinme/görünme şeklinin farklı kimlikleri sağlamlaştırmaya ya da yıkmaya hizmet ettiğini ileri sürmektedir. Bu nedenle Bennett modayı, “farklı toplumsal gruplar içinde ve arasında toplu olarak anlaşılabilir ve paylaşılan bir dizi sembolik değerler” bütünü olarak tanımlamaktadır. Hatta kolektif kimliklerin inşa edilmesi bağlamında da önemli bir etkiye sahip olduğunu öne sürmektedir. Ona göre moda, dış görünüş üzerinden kişiler hakkında bilgi edinmenin de bir aracıdır (Bennett, 2013, ss. 153-54). Bennet bu yaklaşımıyla modayı sadece kişilerin görüntülerinin değil, düşünce, kimlik ve kişiliklerinin hatta ontolojik anlam dünyalarının ne yönde değiştiğinin anlaşılması bakımından da oldukça önemli olduğunu öne sürmektedir. Çünkü Bennet modayı “ontolojik bir alan” olarak görmektedir. Bu yüzden Bennet kıyafetleri de bir “beden” olarak görmektedir (Bennet, 2013, s. 153). Çünkü diğer insanlar o kişiyi o görünme biçimi üzerinden tanıyacaklar, tanımlayacaklar ve anlamlandıracaklardır.

Yine aynı şekilde Diana Crane de giyim üzerinden modanın kimliğin kurulmasında, statü sınırlarının da nasıl belirlendiğinin anlaşılması konusunda önemli bir rolünün olduğunu ifade ettiği görülmektedir. Crane'e göre moda, giyim/görünüm üzerinden kimliğin kurucu unsurlarındandır. Crane son dönemde yapılan pek çok araştırmanın da kişilerin farkında olmadan görünme biçimlerinin eylemlerini yoğun bir şekilde etkilediğini belirtmektedir (Crane, 2003, ss. 11-12). Diğer bir ifadeyle insanlar nasıl giyiniyorlarsa öyle davranırlardır. Çünkü görünmek düşüncenin de bir tezahürüdür. Crane görünme biçimi olarak modanın ayrıca bireylerin toplumsal statülerini yükseltmek ve toplumsal denetim mekanizması kurmak gibi işlevlerinin olduğunu öne sürmektedir (Crane, 2003, s. 17). Ayrıca Crane modanın kişilerin sosyal sermayesini artırmak gibi bir işlevinin olduğunu, bu durumunda görünmenin demokratikleşmesi anlamına geldiğini söylemektedir. Bu da taklit ile gerçekleşmekte, ekonomik olarak alt sınıftaki insanlar maddi yeterliliğe ulaştığında ilk olarak üst sınıf gibi görünmeye

başlayacaklardır diyen Crane, modern endüstrinin buna imkân sağladığını ifade etmektedir (Crane, 2003, s. 129).

Simmel, Crane, Bennett, İbn-i Haldun ve Tanpınar'ın düşünceleri sentezlenecek olursa insan görünüşte kim ve ne gibi görünüyorsa, düşünsel olarak “kim”liği, benliği ve kişiliği ona benziyordu. Dışarıda olan içeriği inşa ediyor ve dışarıya da içerisinin neye dönüştüğünü, neye benzediğini ifşa/itiraf ediyordu. İnsanın görünme biçimiyle kimlik, kişilik ve benlik arasındaki bu derin ilişki doğru kabul edildiğinde ve bu düşünürlerin genelde kişilerin giyilen, sürülen, takılan eşyalar üzerinden bu durumu bu denli ciddiye aldığı düşünüldüğünde aynı durum insan bedeninin kendisine uygulandığında durum daha da ciddileşmektedir. Çünkü gelişen tıp teknolojileri ve estetik cerrahi müdahaleler ile insanın değişmez zannedilen bedeni de modanın bir aracına dönüştüğüne şahit olunmaktadır. Bu durum toplumun geneline yayılmakta, kadın bendeni ile başlayan süreç erkekleri, küçük bir elitin eğlencesi olmanın ötesinde toplumun geneline yayıldığı da görülmektedir. Dolayısıyla görünme biçimi olarak moda insanın biyolojisine ve fizyolojisine kadar sirayet ederken bu durumun kişiler üzerinde yaratacağı etkinin de daha derin olacağı tahmin etmek zor olmayacaktır.

2. BİYO-FİZYOLOJİK MODA: DEĞİŞMEZİN DEĞİŞİMİ

Çalışmanın bu kısmında son dönemde insanların “estetik” cerrahi müdahaleler ile bedenlerinin bazı kısımlarında değişim yapmaları ele alınacaktır. Kişiler artık giyilen, sürülen, takılan ve taşınan eşyalara ek olarak sırf moda olduğu için, Crane ve Simmel'in ifadesiyle “taklit” arzusuyla bedenlerinin çeşitli yerlerine tıbbi müdahalelerde bulunulması için çaba harcamaktadırlar. İnsanlar eskiden rol model aldıkları toplumlar veya kişiler gibi giyinerek, onların taktığı takıları takarak, saçlarını onlar gibi kestirerek, onlar gibi makyaj yaparak onlara benzemeye çalışırken, artık doğrudan bedensel olarak benzemeye çalıştıkları ve bunun için de çeşitli cerrahi müdahaleleri tercih ettikleri görülmektedir. Bu müdahaleler hem biyolojik hem de fizyolojik boyutta olduğu için bu çalışmada “biyo-fizyolojik moda” kavramsallaştırılması yapılacaktır/kullanılacaktır. Bu durum da bir sorunsal olarak nitelenecektir. Çünkü moda bir değişimi ifade ederken, yeni tüketim kültüründe de değişim hızı oldukça artmışken “biyo-fizyolojik moda”yı takip eden insanlar, değişen modaya nasıl ayak uyduracaklar ve bu durumun insanlar üzerinde ne gibi sosyo-psikolojik etkileri olabilecektir gibi soru(n)lara bu çalışmada cevaplar ara(n)maya çalışılacaktır.

21. yüzyılda tıp ve estetik teknolojilerinin/imkânlarının gelişmesiyle moda, giyim, makyaj veya kullanılan eşyalardan ziyade hem biyolojik hem de fizyolojik olarak doğrudan bedenin kendisinde karşılık bulmaya başladığı gözlemlenmektedir. Tarihin belli dönemlerinde farklı düşünce insanların giyimin, diğer bir ifadeyle görünme biçiminin kimlik, kişilik, düşünce ve benlik üzerindeki etkilerine dair analizleri dikkate alındığında bu durumun

insanın bedenine uygulandığında yeni moda türünün etkisinin ayrıca düşünmek gerekmektedir.

Son dönemlerde kitle iletişim araçlarının yaygınlığının artmasıyla çeşitli vasıtalar ve bilvesile insanların ulaşması gereken “ideal güzellik” modellerinin/ölçülerinin sergilendiğine şahit olunmaktadır. Plastik cerrahi alanının bir alt dalı olan estetik cerrahisi de bu durumu mümkün kılmaktadır. Bu durumun mümkün olduğunu gören insanlar tarafından da talep her geçen gün artmaktadır. Simmel’in ifadesiyle “seçkinler”, İbn Haldun’un tabiriyle “galipler” bir moda başlatırken, diğerleri veya mağluplar da bunu taklit etmektedirler. Çünkü estetik cerrahi sadece üst sınıfın rağbet gösterdiği bir olgu olmaktan ziyade artık popüler bir kültür olarak kitlelere yayılmaya başladığı görülmektedir (Sevim ve Sevim, 2014, s. 69).

Estetik cerrahi insanların çeşitli kazalar, yaşlanmaya bağlı olarak ortaya çıkan deformasyonlar ya da doğuştan gelen ve kişinin varlığından rahatsız olduğu bazı bedensel görünümelerini istedikleri yönde değiştirme imkânı sunmaktadır. Diğer bir ifadeyle estetik cerrahi sayesinde insanlar bedenlerini veya bedenleri üzerinden kendilerini yeniden yaratma imkânı bulmaktadırlar. Bu tanrısal güç sayesinde insanlar ne doğuştan gelen ne de sonradan meydana gelen istemedikleri burun, kaş, dudak, göğüs, yüz, kalça vb. ile yaşamak zorunda değiller. Oscar Wilde’ın *Dorian Gray’in Portresi* adlı eserinde konu edildiği (Wilde, 2018), Cahit Sıtkı Tarancı’nın “Otuz Beş Yaş” şiirinde (Tarancı, 2023) işlediği insanın yaşlanmasıyla yüzleşme kadim korkusunun motivasyonu estetik cerrahi gün geçtikçe kat ve kat büyümektedir. İnsanlar bu ve benzeri saiklerle ekonomik imkânları dâhilinde kendilerini biyolojik ve fizyolojik olarak yeni baştan yaratma fırsatı bulmaktadırlar. Özellikle bedenlerini genç gösterme arzusu içinde olanların durumunu Lawrence M. Friedman “gençlik kültürü” kavramsallaştırmasıyla açıklamaktadır (Friedman, 1999, s. 232). Bu kültürün etkisinde kalan insanlar yaşları kaç olursa olsun hem genç hem de “istedikleri” kişi gibi görünme imkânına sahip olmaktadır. Ancak bu görünme biçiminin modası geçtiğinde, demode olduğunda değişmez değişiminin yarattığı ruhsal baskı inşalarının ruh sağlığına zarar vereceği açıktır. Sonuçta insan bedeni bir insan ömrü süresinde kaç kez değiştirilebilir? İnsanın zihni bu radikal değişimlere nasıl adapte olur ve bu kadar yoğun değişim içinde kişi nasıl bir kimliğe, kişiliğe, benliğe sahip olabilir gibi soru(un)lar cevap beklemektedir.

Değişim olgusunun toplumsal yapı ile insan bedeni arasında yoğun bir ilişkisinin olduğunu düşünen Jean Baudrillard ve Zygmunt Bauman beden değişim hızını sosyolojik bir perspektifle açıklamaktadırlar. Bauman *Akışkan Modernite* eserinde toplumların akışkanlığının bedenlerin akışkanlığına da neden olduğunu ve hatta beden değişiminin toplumsal değişim hızının bir göstergesi olduğunu öne sürmektedir (Bauman, 2017, s. 263-265). Baudrillard ise bu durumu kapitalist ekonomik düzenin de radikal bir eleştirisi olan *Tüketim Toplumu* adlı eserinde açıklamaktadır. Baudrillard tüketim kültürünün insandaki en önemli göstergesinin beden olduğunu düşünmekte,

bedenin insanın sahip olduğu en yüce şey olarak sunulduğunu ifade etmektedir (Baudrillard, 2017, s. 122). Baudrillard'a göre tüketim çağında insanlar tüketim toplumunun yoğun reklamları çerçevesinde bedenini yeniden keşfeder (Baudrillard, 2017, s. 123), beden ruhun yerini alır ve ilahi bir varlık olarak yüceltilir (Baudrillard, 2017, s. 163). Baudrillard için toplumsal değişim ile beden arasında yoğun bir ilişki vardır ve toplumsal olan bedende kendini gösterir (Baudrillard, 2017, s. 164):

“Bedenin statüsü bir kültür olgusudur. Hangi kültür olursa olsun bedenle ilişkinin örgütlenme tarzı şeylerle ilişkinin örgütlenme tarzını ve toplumsal ilişkilerin örgütlenme tarzını yansıtır. Kapitalist bir toplumda özel mülkiyetin genel statüsü aynı zamanda bedene, toplumsal pratiğe ve bu pratiğin zihindeki temsiline de uygulanır. Geleneksel düzende, örneğin köylüde bedeni narsisik kuşatma, gösterisel algılama değil, emek süreci ve doğayla ilişki aracılığıyla ulaşılmış araçsal/büyülü bir beden görüşü vardır.

Göstermek istediğimiz üretimin/tüketimin günümüzdeki yapılarının özünde, kendi bedeninin bölünmüş (ama fazlasıyla dayanışmacı) bir zihinsel temsiline bağlı olan çifte bir pratiğe yol açtığıdır: sermaye olarak beden pratiği, fetiş (ya da tüketim nesnesi) olarak beden pratiği. Her iki durumda da bedenin yadsınmak ya da unutulmak bir yana bilinçli olarak kuşatılması (terimin hem ekonomik hem de psikik anlamında) önemlidir.”

Baudrillard ve Bauman ikisi de insanın bedenine bu kadar yoğun şekilde ilgi göstermesini, hatta ilahi bir varlık muamele yapıyor olmasını modern dönemin yaratmış olduğu toplumsal değişime ve tüketim biçimlerine bağladıkları görülmektedir. Değişimin fazla olduğu ve bunun da kutsal görünüm aracınının beden olduğu bir zaman diliminde estetik cerrahi kendisine güçlü bir konum elde etmiştir.

Estetik cerrahi çok yeni bir bilim alanı olsa da tarihsel arka planı yüz yılı geçmektedir. Dünyada ilk estetik cerrahi derneği Chicago'da 1921 yılında kurulmuştur (Sevim ve Sevim, 2014, s. 70). 1948'de estetik cerrahi müdahale görmüş Amerikalıların sayısı on beş bin civarındayken (Gürler, 2018, s. 142), 2001 yılına gelindiğinde sadece Amerika'da yağ aldırma, göğüs büyütme, göz kapağı kaldırma, yüz germe ve göğüs küçültme estetik cerrahi operasyonlarının miktarı bir milyon yüz bini aştığı görülmektedir (American Society for Aesthetic Plastic Surgery, 2001, s. 3). Bu oran Amerika'da 2022 yılına gelindiğinde yirmi üç milyonu geçtiği tespit edilmiştir (Plastic Surgery, 2022, 10). 2001 yılından 2022 yılına estetik cerrahi yaptıran kişi sayısı 22 yılda yüzde 2300 artmıştır. Artış hızı da artış miktarı gibi her geçen yıl artmaktadır. Hatta Amerika'da estetik cerrahiye özendirilen televizyon programları da yapılmaktadır. MTV'nin *I Want a Famous Face* (Ünlü Bir Yüz İstiyorum) adlı bir televizyon programı yaptığı ve kişilerin en sevdikleri ünlüye benzemek için estetik ameliyat geçirdiği bilinmektedir (Sevim ve

Sevim, 2014, s. 71-72). Bu ve benzeri medya programlarıyla estetik cerrahi önce sıradanlaştırılarak kabul görmesi sağlanmakta, sonra da özendirilerek toplumun olabildiğince geneline yayılması amaçlanmaktadır. Küreselleşme yoluyla yaygınlaşan bu tür programlar Türkiye’de “*Bambaşka*” ve “*Böyle Çok Daha Güzelsin*” isimleriyle yayınlanmış ve yayınlanmaya devam etmektedir. Bu programların sloganları “beni baştan yarat” ve “şimdi tepeden tırnağa değişmenin tam zamanı”dır. Ortak odak noktaları ise kadınların bedenleridir, zira onu doğrudan değiştirmeyi ve bir sunum nesnesi olarak göstermeyi amaçlamaktır (Atay, 2011; TV8, 2016).

21. yüzyılda tıp şifa vermenin ötesinde insanların modaya bağlı estetik kaygılarını gideren bir alana everilmiş ve estetik cerrahlar da tıp endüstrisinin en çok kazanan kesimlerinden birisine dönüşmüştür (Sevim ve Sevim, 2014, s. 86). Estetik cerrahisi genelde yaşlılar arasında tercih edilen bir işlem olmanın ötesine geçmiş yaş ortalaması Türkiye’de bile 15’e kadar inmiştir (Türkiye Plastik Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Derneği, 2023). Türkiye bu alanda dünyada oldukça önemli bir yerde durmaktadır. Türkiye ortalama olarak estetik cerrahi alanında en fazla yabancı hasta gören Meksika, Kolombiya, Tayland ile beraber ilk dörtte yer almaktadır (Global Survey 2022). Ayrıca toplam hasta sayısına bakıldığında ise Amerika, Brezilya, Japonya, Meksika, İtalya ve Almanya’dan sonra yedinci sırada yer almaktadır. Türkiye’de 2019 rakamlarıyla 754 bin 392 estetik müdahale yapılmıştır (Pandemiden etkilenmeyen sektör: Estetik turizmi, 2020; Temizkan ve Temizkan, 2020, s. 288).

Estetik cerrahi uzun bir dönem kadınlar üzerinden tanımlanan bir alan olmuştur. Genelde kadınlar beğenilmek arzusuyla, zamanın modasının yönlendirilmesiyle bedenlerinin çeşitli bölgelerine çeşitli estetik müdahaleler yaptırmışlardır. Ancak son zamanlar da erkeklerin de bu biyo-fizyolojik modaya uyum sağlamak için çaba sarf ettikleri anlaşılmaktadır. Erkeklerde saç ektirme, burun yaptırma, yüz gerdirme, botoks ve dolgunun yanına son zamanlarda kalça estetiği de yaygın hale gelmeye başladığı görülmektedir. 2016 yılında erkeklerin dünya genelinde 3.264.254 adet estetik müdahale yaptırdığı görülmektedir (Demirbaş, 2019, s. 83). 2022 yılında sadece Amerika’da estetik müdahale yaptıran erkeklerin sayısı 1.560.672 olarak belirlenmiştir (The American Society of Plastic Surgeons, 2022). 2022 yılı dünya geneli rakamlar ise 2.758.690 olarak istatistiklere yansımaktadır (The Aesthetic Society, 2022).

Dünyada 2022 yılına gelindiğinde International Society of Aesthetic Plastic Surgery’in yayınladığı rapora göre toplam 33 milyonu aşkın insanın estetik amaçlı müdahaleler yaptırdığı görülmektedir (Global Survey 2022). Bir yılda 33 milyon estetik cerrahi müdahale bunun artık istisnai/zaruri değil, genel/olağan/sıradan olma yolunda normalleştiğinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu rakamlar gün geçtikçe de artarak devam etmektedir. Hal böyleyken dünyada da değişim hızı oldukça yüksek iken bu değişimlerin insanların ruh sağlığına etki etmemesini beklemek yanlış olur. Özellikle

modaya uyum sağlamak üzerinden yapılan bu müdahaleler moda değişikçe farklılaşmak durumunda kalmaktadır. Maddi imkânsızlıklar ya da tıbbi saikler neticesinde bu değişikçe ayak uyduramayan kişilerin ruh sağlığının bozulacağı da ileri sürülebilir.

3. BIYO-FİZYOLOJİK MODANIN MEDYADAKİ YANSIMALARI

Estetik cerrahinin modanın bir konusu haline gelmesinde ve toplumun geneline yayılması sürecinde medyanın oldukça fazla etkisi olmuştur. Tıbbi teknolojinin gelişmesi kadar, insanların estetik cerrahi müdahalenin normal ve hatta özenilecek bir durum olması bağlamında medya oldukça önemli bir yer tutmuştur. Bu ve benzeri nedenlerle insanlar estetik cerrahinin moda uygulamalarını kendilerinde görme iştihakına sahip olmuşlardır. Bu çalışmada “biyo-fizyolojik moda” olarak tabir ve tarif edilen, insanın estetik cerrahi sayesinde bedenlen görünümünü zamanın modasına uygun biçimde değişikçe çabası üzerinde yoğun etkisi olan medyadaki haberler iki genel başlık altında toplanabilir. Birincisi genelleştirme, sıradanlaştırma ve özendirme olarak sıralanabilir. Medyada estetik cerrahiye diğer bir ifadeyle biyo-fizyolojik modayı teşvik edecek, herkesin bu konuya yoğun ilgi gösterdiğini ifade eden abartılı başlıklar atılmakta ve sıradanlaştırmaya yönelik yani “herkes”in cerrahi müdahale yaptırdığı yönündeki haberlerin miktarı oldukça çoktur. İkinci tür haberler ise bu cerrahi müdahalelerin farklı olumsuz sonuçları üzerine. Özellikle son yıllarda özendirici ve genelleştirici haberler kadar estetik cerrahinin olumsuz sonuçları üzerine de oldukça fazla haberin medyaya yansıdığı görülmektedir. Bu haberler de cerrahi müdahalelerin istenilen sonucu vermemesi kadar, ölümle sonuçlanan vakalar ve estetik cerrahi sonucunda ortaya çıkan görüntünün dışına çıkılamaması ve yeni bedenine içine hapsolmanın getirdiği duygusal travmalar olarak özetlenebilir.

İnsanlar üzerinde genelleştirme, sıradanlaştırma ve özendirici haberlerden bazı örnekler vermek gerekirse, bunlar ilki cerrahi müdahalenin Türkiye’de yüzbinleri, dünyada ise milyonları aşan insanlar tarafından yapıldığını aktaran yerli ve yabancı basın haberleridir. Independent Türkçe 2020 yılında pandeminin en yoğun olduğu dönemde “Pandemiden etkilenmeyen sektör: Estetik turizmi... Türkiye, dünya liginde 7’inci sırada” haber başlığıyla çıkmıştı. Haberin detaylarında Türkiye’nin estetik cerrahi alanında ilk 10’da olduğu hatta 7. sırada olduğu, Türkiye’de kaliteli ve uygun fiyata bu “imkâna” kavuşulabileceği vurgulanmaktadır. Haberin devamında dünyada 2019 yılında 13 milyonu, Türkiye’de ise 754 bini aşkın estetik operasyon yapıldığı belirtilmektedir (Halis, 2020). Bu ve benzeri yüzlerce haber, binlerce içerik ile insanların en yoğun ölüm korkusu ve var olma kaygısı yaşadığı pandemi döneminde bile estetik cerrahiden vazgeçmediğini ve biyo-fizyolojik modaya uyum sağlamak için büyük çaba sarf ettiğini ortaya koymaktadır.

Uluslararası oldukça prestijli dergilerden Forbes, 2023 yılında “Estetik Cerrahi Teknolojiyle Yükselişte ve Hollywood Bunun Merkezinde” başlıklı haber yaptığı ve estetiğin insanlar arasında oldukça yaygın olduğu ifade ediliyor. Haberin devamında ise insanların dönemin “trend” görünme biçimlerine benzemeye çalıştıkları ifade ediliyor. Haberde küçük de bir not düşülüyor, estetik maliyetlerin azaldığı ve daha fazla kişilerin ulaşım imkânına kavuştuğu belirtiliyor (Estetik Cerrahi Teknolojiyle Yükselişte ve Hollywood Bunun Merkezinde, 2023). New York Post gazetesi de “Z kuşağının plastik cerrahi çılgınlığı tüm zamanların en yüksek seviyesine ulaştı: 'Yeniden güzel hissetmek' istiyorum” başlığını kullanıyor (New York Post, 2023). The Washington Post ise “Estetik ameliyatlardan eskiden sessiz bir işti. Şimdi iyi bir içerik” başlığıyla estetik ameliyat tanıtım videolarının çeşitli sosyal medya uygulamalarında milyonlarca kişi tarafından izlenip, büyük kitleler tarafından taklit edildiğini söylüyor (The Washington Post, 2023). Benzer içeriği ise The New York Times “Plastik Cerrahi Videolarının Büyüleyici Çekiciliği” başlığıyla sunduğu görülmektedir (The New York Times, 2023). Habertürk gazetesi ise bu konuda somut bir örneği anlatan haberinde “Videosu 12 milyon izlenen 49 yaşındaki kadının dönüşümü: Geçirdiği estetik operasyon sonrası 20 yaşında olduğu düşünülüyor!” haberiyle hem estetik cerrahi sansasyonel bir biçimde sunuluyor hem de toplumsal ilgisini anlatan 12 milyonluk vurguyla ifade ediliyor. Haberin içeriğinde ise kişinin “mucizevi” dönüşümü kişinin fotoğraflarıyla safha safha anlatılıyor. (Habertürk, 2024). Aynı zamanda estetik cerrahi müdahaleler sadece kadınların üzerinde değil, erkekler üzerinde de ciddi etki yaratmaya başlamaktadır. Buna dair haberlerinde son zamanlarda arttığını belirtmek gerekmektedir. Habertürk gazetesi bu durumu “Erkeklerde popo estetiği çılgınlığı” başlığıyla vermektedir. Haberin devamında erkeklerde yeni moda popoların erkekler arasında yoğun ilgi gördüğü belirtilmektedir (Habertürk, 2024). Estetik cerrahi büyük kitleler tarafından yaptırılan ve yeni bir değer alanı olarak sunan bu haberler estetik cerrahi müdahaleleri büyük kitleler tarafından büyük bir iştiyak ile yaptırıldığını vurgulayarak da özendirici bir etki de yarattığını söylemek gerekmektedir.

Estetik cerrahi ile ilgili ikinci tür haberler ise bu müdahaleleri yaptırmış insanların farklı sebeplerle yaşadıkları psikolojik travmaları kapsamaktadır. Bu bağlamda Karar gazetesi Avustralya’da estetik cerrahi müdahale yaptırmış kişileri konu alan bir araştırmayı haber yapıyor. Haberdeki ilgili araştırmaya göre estetik yaptıranların yüzde 40’tan azının ameliyat sonrası vücutlarından memnun olduğunu ifade ediyor. Bu da tersten okunduğunda estetik cerrahi müdahale yaptıran insanların yüzde 60’ından fazlasının ameliyat sonrası memnuniyetsizlik yaşadığını gösteriyor. Bunun da en önemli sebebi olan kişilerin olmak istedikleri görünüm kendilerinde ortaya çıktığında hayal ettikleri durum ile gerçeklik arasındaki mesafenin fazla olmasından kaynaklanmakta olduğu ifade ediliyor. Bunun sonucunda da bu kişilerin psikolojik ve psikiyatrik tedavi almak zorunda kaldıkları vurgulanıyor (Karar, 2023).

Estetik cerrahi müdahalenin insanın duyu dünyasında yarattığı olumsuz sonuçları konu edinen bir araştırmayı da The New York Times haber yapıyor. İlgili araştırmacının haberini “Botoks ve Estetik Cerrahi Başkalarıyla İlişkilerimizi Soğutabilir mi?” başlığıyla sunan gazete bilimsel araştırmaların bu soruya “evet” dediğini söylüyor. Haberin içeriğine göre özellikle botoks ve benzeri insanın yüz ifadelerini değiştiren cerrahi müdahalelerin bir süre sonra kişilerin duyu ifade etme yeteneğini bozduğu için endişe kaynağına dönüştüğünü ve anksiyete yani duyu durum bozukluğuna yol açtığını ifade ediyor (The New York Times, 2019). The Washington Post gazetesi estetik cerrahi ile sosyal medya arasındaki ilişkiyi ve estetik cerrahi müdahale yaptıran kişilerin farklı psikolojik bozukluklara neden olan haberini “Hastalar, üzerinde oynanmış selfielere benzemek konusunda çaresiz durumdadır. Plastik cerrahlar 'Snapchat dismorfisi' nedeniyle alarma geçti” başlığıyla sunuyor. Haberin içeriğinde sosyal medya kullanıcıların farklı akıllı telefon uygulamalarıyla kişilerin kendilerini profil resimlerine benzetmeye çalıştıkları, buna da literatürde 'Snapchat dismorfisi' dendiğini ifade ediyor. Bu durumun insanların özgüvenleri üzerindeki olumsuz etkisinden söz eden haberde obsesif-kompulsif spektrumda sınıflandırılan bir akıl hastalığı olan vücut dismorfik bozukluğunu tetikleme potansiyelinden bahsediliyor. Kişilerin sosyal medya profillerine benzemek için estetik cerrahi müdahaleler yaptırdığı vurgulanan haberde bu durumda daha büyük psikolojik hastalıklara sebebiyet verdiği vurgulanıyor (The Washington Post, 2018).

Burada çok özet bir şekilde verilen bu medya haberleri de göstermektedir ki geleneksel medya haberleri ve sosyal medya kullanımı kişilerin estetik cerrahi müdahalelere yönelmesinde önemli rol oynuyor. Ancak kişiler estetik müdahale yaptırdıktan sonra sonuçlarından pekte memnun olmuyor ve hatta daha da büyük sosyo-psikolojik patolojilerin doğmasına neden oluyor. Gazete haberleri böyleyken saha çalışmaları da bu durumu destekler nitelikte veriler sunmaktadır (Barlas vd., 2014; Çamurcu, 2023; Demirbaş, 2019; Gürler, 2018).

4. BEDEN DEĞİŞİM ARZUSUNUN PSİKOSOSYAL ETKİLERİ

İnsan bedeni modern öncesi dönemde de insanların kendilerini farklı şekillerde ifade ettikleri bir araç olmuştur. Çünkü kültürel, ekonomik, siyasal, dinsel gibi yapıların cisimleştiği mekân/gösterge beden olduğu için egemen kültür ve/veya aktörler tarafından sürekli inşa edilmek istenmiş ve ilgili dönemde geçerli olan toplumsal gerçekliğin anlaşılması için de önemli ipuçları sunmuştur (Gürler, 2018, s. 142). İnsanın hem kendini hem de başkaları tarafından anlamlandırılmasının ilk izlenim aracı doğal olarak görünüm üzerinden olmuştur. Çünkü insanlar görünüm biçimleriyle sosyal, siyasal, ekonomik ve hatta dini olarak kim olduklarını ve olmadıklarını beyan etmektedirler. Genellikle bedenün üstüne giyilen, sürülen, takılan eşyalar üzerinden inşa edilen kimlik, benlik ve kişilik tıbbi teknolojik imkânların artmasıyla bedenün kendisinde bulmaya başlamıştır. Bedenün kendisinde olan

bu durum aslında en ilkel haliyle de geçmişte örnekleri vardır. Bunların arasında en bilineni, özellikle erkekler için saç, sakal ve bıyık biçimleriyle uzun bir dönem kendini göstermiştir. Erkekler saç, sakal ve bıyık biçimleriyle kendilerinin sosyal, siyasal, ekonomik ve dini olarak nasıl bir eğilimde olduklarını göstermişlerdir. Son zamanlarda ise bu durum bedenın doğrudan kendisine yönelmeye başlamıştır.

Son dönemde gittikçe artan popülerliğiyle estetik cerrahisi insan bedenini modanın bir nesnesi, uzamı haline dönüştürmüştür. İnsanlar görünmek/varolmak için fiziksel görünüme yönelmiş, sosyal medyanın da bu durumu desteklemesiyle, materyalist değer algılarının yaygınlaşmasıyla estetik cerrahinin insanların gündemine alınmasına neden olmuştur (Barlas vd., 2014, s. 108). İnsanlar giyilen, takılan, sürülen eşyalar ya da çeşitli sakal, bıyık ve saç modellerinin ötesinde bedenın doğrudan kendisini değiştirme yoluna gitmeye başladıkları anlaşılmaktadır. Ancak moda uyum sağlamak adına yapılan bu fizyolojik ve hatta biyolojik değişimler/müdahaleler, bir sonraki moda uyum sağlamak adına ciddi sorunlar yaratabilecektir. Öncelikle moda uyum sağlamak adına yapılan fizyolojik değişimlere kişilerin uyum sağlayabilmesi başlı başına bir sorundur. Ayrıca bir büyük sorun daha vardır ki o da moda değiştiğinde kişinin eski moda bir bedenle karşı karşıya kalmasıdır. Bu iki durum da kişinin yaşamını olumsuz yönde etkileme ihtimalini içinde barındırmaktadır.

Tarih boyunca beden insan için zihinsel tezahürlerinin görünme alanı olduğu için insanların bilinçli veya bilinçsiz duygularının bir çıktısı olma özelliği de taşımaktadır. İster İbn-i Haldun, ister Tanpınar, Crane, Bennet veya Simmel'in açıklamaları üzerinden okunsun her halükarda kişinin dışarıdan izlenim edinilmesinin en önemli unsurudur. Kişilik, kimlik ve benlik idrakinin en önemli şekli görüntüsüdür. Bu yüzden kişilerin kendi bedenini salt moda uğruna sürekli değişime uğratması, kişiliğin, kimliğin ve benliğin sadece bedene indirgenmesi bir süre sonra değişim karşısında kişinin değersizlik hissine neden olabilecek ve bu da çeşitli psikososyal patolojilerin doğmasına sebebiyet verebilecektir. Bu konuda yapılan saha çalışmaları da bu iddiayı destekler niteliktedir. Amerika, Japonya, Fransa başta olmak üzere farklı ülkelerde yapılan pek çok çalışmada estetik cerrahi sonrası kişilerin bedensel değişime uyum sağlayamamaları ve değişim hızına bedeninin yetişememesi nedeniyle müdahaleye maruz kalan kişilerde bu saiklere bağlı yüzde elli oranında antidepresan kullanımının olduğu tespit edilmiştir (Barlas vd., 2014, ss. 107-108). Estetik cerrahi sayesinde beden en iyileşme sağlanan kişilerde psikososyal olarak da iyileşme sağlanması gerekirken durumun bunun tam tersi olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Değişim hızının oldukça yüksek olduğu bir zaman diliminde “güzel” algısının, anlayışı veya modasının hızla değişeceği aşikârdır. Bu da yeni arzuların doğmasına ve farklı memnuniyetsizliklerin meydana gelmesine neden olacaktır (Gürler, 2018, s. 144). Bunlardan birincisi, kişilerin henüz değişen bedenlerine tam uyum sağlayamadığı için bedenlerine yabancılaşma

duygusunu tetikleyebilecektir. İkincisi de kişilerin mevcut beden biçiminin modası geçtiği, hâlihazırdaki güzellik kıstaslarına uymadığı için toplumsal yabancılaşmaya neden olabilecektir. Baudrillard bu yabancılaşma *kuşatma saplantısının* bir sonucu olduğunu düşünmektedir. Yani kişiler beden endüstrisinin yaratmış olduğu algıdan etkilenmekte ve onun kendi içinde yarattığı değişime ayak uydurma zorunluluğu hissetmektedir (Baudrillard, 2017, 166-167). Bu duruma tam olarak ulaşamadığı için de Baudrillard'ın tabiriyle insanlar “psikolojik sürekli yoksullaşma” yaşamaktadırlar (Baudrillard, 2017, 72).

Bedensel bir değişimin kişiyi düşünsel ve duygusal olarak bu denli etkileyip etkilemeyeceği sorunun cevabı saha araştırmalarında estetik cerrahi yaptırmış kişilerin buna yükledikleri anlamların içerisinde. Çünkü farklı saha çalışmalarında estetik cerrahi yaptırmış kişilerin o dönem kabul görmüş güzellik kıstaslarına ulaşmanın yanı sıra geçerli moda görüntüsüne sahip olduğunda kendilerinde karakter ve özgüven başta olmak üzere farklı içsel değişimler yaşayacağına dair güçlü kanaatlerin bulunduğu görülmektedir (Gürler, 2018, s. 149). Çünkü kişiler bedenlerine bu müdahaleleri yaptırırken içsel motivasyonları arasında kabul görme, özgüven artırma ve beğenilme duyguları başta gelmektedir.

Postmodern günümüz dünyasında bedenin sekülerleşmesi ile özgürleşeceği düşünülüyordu. Bu durumun aksine çeşitli medya kanallarıyla yaratılan egemen güzellik anlayışı ile kültür endüstrisinin baskıcı bir güç olarak kişilerin bedenleriyle arasındaki ilişkiyi etkilediği görülmektedir. Bunun en önemli kanıtlarından birisi saha çalışmalarında estetik müdahale yaptırmış kişilerin sosyal medya paylaşımlarında ideal ve geçerli olan güzellik ölçütlerine sahip olmamanın kişilerin üzerinde yoğun baskıya neden olduğu anlaşılmaktadır (Valente, 2002, ss. 61-62; Caddick vd., 2012, ss. 94-95; Barlas vd., 2014, ss. 111-112; Gürler, 2018, ss. 153). Bu da bedenlerin ne denli işgal edildiğini göstermektedir. Bu tarz kişiler artık bedenlerinin sahipleri değil, kölesi konumundadır. Yaşadıkları ruhsal problemleri aşabilmek için kişiler sürekli olarak bedenlerini güncellemek durumunda kalacaktır. Bu da hem yeni bedene alışma imkânı bulmadan diğerine geçişine sebebiyet verebilecek, en sonunda da kişiler kendilerinin yabancılaşmasına sebebiyet verebilecektir. Çünkü bedenleri artık onların değildir. Egemen güzellik algısının ve kültür endüstrisinin bir ürünüdür. Bu değişime ayak uydurmak da beden-mutluluk dengesinin sağlanacağı anlamına gelmemektedir. Moda olan beden modeline yakınlık oranında mutluluğun gelmediğini saha çalışmaları açıkça göstermektedir. Çünkü İbn-i Haldun'un işaret ettiği işgal edilmişlik durumu söz konusudur. Kişiler kendilerine baskılanan görüntüye ulaşmak isterken kendi olmayı ıskalamaktadır. Böylece kişiler kendi bedenleriyle yoğun bir şekilde uğraşırken, ruhsal olanı ihmal etmektedir. Bu da bireyin kendine yakınlaşmasına değil, uzaklaşmasına ve yabancılaşmasına neden olmaktadır.

Sonuç

Tahmini olarak 13. asırda Nasrettin hocanın deneyimi ve daha sonraki nesillere “Ye Kürküm Ye” fıkrası olarak aktarılan tarihsel tecrübeye de insanların diğer insanları anlama, anlamlandırma ve tanımlamalarında görünme biçimlerinin ne kadar önemli olduğu hiciv edilerek anlatılmıştır. Fıkroda bir davete katılan Nasrettin Hoca gündelik kıyafetleriyle katılır ve kimse kendisine hürmet etmez ve değerli hissettirmez. Ancak daha sonra statü göstergesi yüksek bir kıyafetle aynı davetli kitlenin arasına katıldığında çok ciddi bir hürmete mazhar olur. Bunun üzerine Nasrettin Hoca kürkünün bir ucunu getirilen yemeğin içine daldırır ve bu benim için değil, senin için “ye kürküm ye” der. Bu tarihsel tecrübeden, kadim bilgelikten çıkarılabilecek iki ders olduğu söylenebilir. Birincisi bilinen tarihten bu yana insanlar karşısındaki kişilerin görünme biçimlerine çok önem atfeder ve bu doğrultuda kişiler ile arasındaki ilişkileri belirlerler. Ancak Anadolu’nun kadim bilgeliği öz benlik ile suni benlik arasında ayırım yapar ve kişinin öz benliğini kıymetli görür. Ancak bugünün dünyasında eldeki verilerin Nasrettin Hoca ahlakının dışında seyrettiğini ve hatta genele yayılmasının hızlandığını açıkça göstermektedir. Bir yandan da aynı fıkroda zaten kitlelerin anlam dünyasının suni şekle önem atfettiğini, ancak bazı erdem sahiplerinin bunun doğru bir yöntem olmadığını dile getirdikleri de anlaşılabilir.

İnsanlar bilinen tarih içerisinde farklı yöntemlerle görünmeye, beğenilmeye ve görünümleri üzerinden var olmaya çalışmışlardır. Bu durum uzun bir dönem giyim, makyaj ürünleri ve eşya kullanımı ile gerçekleşmiştir. Bugünde bu durum hala devam etmektedir. Son yıllarda insanın bu kadim varolma biçiminin kapsamının genişlediği ve bedenın doğrudan kendisinin biyolojik ve fizyolojik olarak değiştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Bu durum farklı sorunlar yaratma ihtimalini de içinde barındırmaktadır. O da her moda akımında olduğu gibi geçicilik veya değişkenlik. Yani insan bedeni çeşitli cerrahi müdahaleler ile zamanın modasına benzetildikten sonra başka bir akım, moda söz konusu olduğunda bunun nasıl değiştirileceği ve kişinin bu değişime nasıl adapte olacağıdır. Diğer bir ifadeyle bu durum bedenlerin de giysiler gibi değiştirilebilirliğine ve kişilerin bu değişime uyumu sorunsalını ortaya çıkarıldığına işaret etmektedir.

İbn-i Haldun’un yaklaşımı ölçü alındığında insanlar zihinlerinde galip olan kişilere benzemek istemekte, bir yönüyle bedendeki yansımasıyla zihinler istila ve işgal edilmektedir. Tanpınar’ın izahından düşünüldüğünde ise kişiler var olan kendiliklerini gönüllü olarak hatta yüksek maliyetlere katlanarak değişime uğratmaktadırlar. Bu süreçler göstermektedir ki bedenler, zamanında dinlerin yerini alan ideolojilerin aracı haline gelmişlerdir. Bir dönem Yeşilçam filmlerinde moda olan “bedenime sahip olabilirsin ancak ruhuma asla” sözü yanlışlanmakta, bu mottoyu “bedenime sahip olabilirsen ruhuma da sahip olabilirsin” şeklinde değiştirmek mümkün olmaktadır. Ancak bu ruh değişime ayak uyduramayınca bireyin sağlığı bozulmuş olabilir.

Uzun bir dönem giyilen, sürülen ve takılan eşyalarla kimlik, kişilik ve benlik gösterimi yapılırken, modanın değişimiyle eşyaların da değişimi söz konusu olmuştur. Bu durumu Simmel “gözün kulağa üstün gelmesi”, İbni-Haldun “işgal”, Tanpınar “varlığın değişimi” olarak nitelemişlerdir. Bu yaklaşımlar esas alındığında bedenün üzerinde olan eşyalar kişiyi bu denli etkiliyorsa bedenün kendisindeki değişimin etkisinin daha fazla olacağı söylenebilir. Ayrıca eşyalar ile görünmeye çalışan insanlar için görünme biçimi bedenün kendisine döndüğünde, beden de görünmenin bir aracı/nesnesi olacaktır. Dolayısıyla bedenün sunumu, görünümü önem arz etmeye başlayacağından yeni varolma biçiminde çıplaklık biçimleri/oranları modaya göre değişkenlik gösterebilecektir. Belki de zamanla gelişen tıp teknolojileriyle bedenler de giysiler gibi giyilip çıkarılabilen eşyalara dönüşebilecektir.

İnsanların son zamanlarında bedenleriyle olan bu yoğun ilişkisi, ona yüklediği derin anlamlar aynı zamanda kişilerin düşünsel inşa biçimini de göstermektedir. Kişiler bedenlerini yoğun bir duyguyla merkeze almaktadır ki duygu durumları bile bu doğrultu da şekillenmektedir. Bedenlerin bu denli görünümün, beğenin ve hatta var olmanın aracına dönüşmesi, sudaki yansımaya hayran hayran bakan Eski Yunan mitolojisindeki Narkisos’u hatırlatmaktadır. İnsanlar sürekli olarak kendileriyle ilgilenmekte, bunu da çeşitli sosyal medya uygulamalarıyla başka insanların beğenisine sunmaktadır. Beğeni miktarıyla doğru orantılı olarak varlık iddiası/ihtimali/hissiyatı artmaktadır. Bu da insanların kendisini inşa ettiği, kendine bir ölçü, kıble olarak aldığı asıl kaynağı da göstermektedir. Kişiler varlıklarını çeşitli vasıtalarla moda olmuş ideal beden modellerine indirgeyerek, ontolojik gerekçesini buradan neşet ettirmektedir. Narkisos gibi bireyler de sosyal medya uygulamalarından yansımalarını hayranlıkla seyretmekte ve bir nevi ibadet gerçekleştirilmektedir.

Baudrillard’ın da işaret ettiği gibi beden kapitalist sistemin yaratmış olduğu tüketim toplumunda beden üzerine ibadet iştiağıyla yönelinen kutsal bir unsura dönüşmüştür. Eğer kişiler bu ibadeti ihmal ederlerse, suçluluk ve yetersizlik hissi ile cezalandırılır. Yine Baudrillard bu durumun kapitalist toplum içinde planlı olarak yapıldığını, kişilerin sürekli tüketime yönlendirildiklerini bedenün veya maddi olarak belli başlı imkânlarla sahip olursa da “sürekli psikolojik yoksullaşmaya” maruz kaldığı için hiçbir zaman tam olarak idealize edilen mutluluğa ulaşmak mümkün olmayacaktır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış Bağımsız

Yazar Katkısı: Ragıp Ergün: %100

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma için destek alınmamıştır.

Etik Onay: Bu çalışma etik onay gerektiren herhangi bir insan veya hayvan araştırması içermemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışma ile ilgili herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Peer Review: Independent double-blind

Author Contributions: Ragıp Ergün: 100%

Funding and Acknowledgement: No support was received for the study.

Ethics Approval: This study does not contain any human or animal research that requires ethical approval.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest with any institution or person related to the study.

Önerilen Atıf: Ergün, R. (2023). Biyo-fizyolojik moda: Değiştirilebilen beden sorunsalı ya da işgal edilmiş bedenler. *Akademik Hassasiyetler*, 11(26), 75-97. <https://doi.org/10.58884/akademik-hassasiyetler.1481647>

Kaynakça

- Atay, T. (2011, 25 Nisan). *Beni baştan yarat!*. 18 Haziran 2024 tarihinde <https://t24.com.tr/yazarlar/tayfun-atay/beni-bastan-yarat,3562/> adresinden edinilmiştir.
- Barlas, G. Ü., Karaca, S., Onan, N., Öz, Y.C., Gürkan, A., Işık, I. & Sürmeli, F. (2014). Estetik cerrahi hastalarında beden imajı işlevsel olmayan tutumlar ve depresyon. *Türk Plastik Rekonstrüktif Ve Estetik Cerrahi Dergisi*, 22(3), 108-113.
- Bauman, Z. (2017). *Akışkan modernite*. (Çev. S. O. Çavuş). Metis Yayınları.
- Bennett, A. (2013). *Kültür ve gündelik hayat*. (Çev. N. Tekdoğan. B. Şenel, U. Y. Kara). Phoenix Yayınevi.
- Baudrillard, J. (2017). *Tüketim toplumu*. (Çev. N. Tural & F. Keskin). Ayrıntı Yayınları.
- Caddick, J., Jawad, S., Southern, S., & Majumder, S. (2012). The power of words: sources of anxiety in patients undergoing local anaesthetic plastic surgery. *The Annals of The Royal College of Surgeons of England*, 94(2), 94-98, <https://doi.org/10.1308/003588412X131712215012>
- Crane, D. (2003). *Moda ve gündemleri: Giyimde sınıf, cinsiyet ve kimlik*. (Çev. Ö. Çelik). Ayrıntı Yayınları.

- Çamurcu, A. H. (2023). *Sosyal medyada beden ve mahremiyet: Onlyfans Örneği* [yüksek lisans tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Demirbaş, H. (2019). İnsanlar neden estetik müdahalelere yönelmektedir? Gerisindeki güdülenme. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(99), 81-91, <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.39548>.
- Eco, U. (2016). *Güzelliğin tarihi*. (Çev. A. C. Akkoyunlu). Doğan Kitap.
- Elçik, G. & Tuğba B. Ö. (2010). *Bedende kıpırdamalar*. Varlık Yayınları.
- Erkilet, A. (2012). Mahremiyetin dönüşümü: Değer, taklit ve gösteriş tüketimi bağlamında “İslami” moda dergileri. *Birey ve Toplum Dergisi*, 2(4), 27-39.
- Ertürk, N. (2011). Moda kavramı, moda kuramları ve güncel moda eğilimi çalışmaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, 4(7), 1-32.
- Friedman, L. M. (1999). *The Horizontal society*. Yale University Press.
- Global Survey (2022). *The latest global survey from isaps reports a rise in aesthetic surgery worldwide*. Ocak 14 2024 tarihinde <https://www.isaps.org/discover/about-isaps/global-statistics/reports-and-press-releases/global-survey-2022-full-report-and-press-releases/> adresinden edinilmiştir.
- Gürler, G. (2018). Estetik cerrahi müdahale görmüş bireyler üzerine bir alan araştırması. *Sosyoloji Dergisi*, (38), 141-172.
- Habertürk (2024, 30 Mart). *Erkeklerde popo estetiği çığırnlığı*. 7 Mayıs 2024 tarihinde <https://www.haberturk.com/erkeklerde-popo-estetigi-cilginligi-3671671/> adresinden edinilmiştir.
- Habertürk (2024, 1 Mayıs). *Videosu 12 milyon izlenen 49 yaşındaki kadının dönüşümü: Geçirdiği estetik operasyon sonrası 20 yaşında olduğu düşünüldü!*. 10 Mayıs 2024 tarihinde <https://www.haberturk.com/videosu-12-milyon-izlenen-49-yasindaki-kadinin-donusumu-gecirdigi-estetik-operasyon-sonrasi-20-yasinda-oldugu-dusunuldu-3682443/> adresinden edinilmiştir.
- İbn-i Haldûn. (2004). *Mukaddime*. (Çev. H. Kendir). Cilt 1, Yeni Şafak Abone, Dağıtım ve Promosyonu Departmanı.
- Karagülle, A. E. & Çaycı B. (2014). Ağ toplumunda sosyalleşme ve yabancılaşma. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 4(1), 1-9, <http://dx.doi.org/10.7456/10401100/001>.
- Karar (2023, 11 Ekim). *Avustralya’da yapılan araştırmadan çıkan çarpıcı sonuç: Sosyal medya kaygısı estetiğe yöneltiyor*. (8 Mayıs 2024 tarihinde <https://www.karar.com/saglik-haberleri/avustralyada-yapilan-arastirmadan-cikan-carpici-sonuc-sosyal-medya-1795202/> adresinden edinilmiştir.
- New York Post (2023, 20 Şubat). *Gen Z plastic surgery craze hits all-time high: I want to feel pretty again* 7 Mayıs 2024 tarihinde

- <https://nypost.com/2023/02/20/plastic-surgeons-report-spike-in-gen-z-cosmetic-procedures/> adresinden edinilmiştir.
- Halis, M. (2020, 22 Aralık). *Pandemiden etkilenmeyen sektör: Estetik turizmi... Türkiye, dünya liginde 7'inci sırada* 14 Ocak 2024 tarihinde <https://www.indytrk.com/node/289051/haber/pandemiden-etkilenmeyen-sekt%C3%B6r-estetik-turizmi-t%C3%BCrkiye-d%C3%BCnya-liginde-7inci-s%C4%B1rada/> adresinden edinilmiştir.
- Plastic Surgery (2023 15 Ocak). *Plastic surgery statistics report 2022*. 14 Ocak 2024 tarihinde <https://www.plasticsurgery.org/documents/News/Statistics/2022/plastic-surgery-statistics-report-2022.pdf/> adresinden edinilmiştir.
- Plastic Surgery (2023 15 Ocak). *The American Society of Plastic Surgeons 2022*, (22 Nisan 20224), <https://www.plasticsurgery.org/documents/news/Statistics/2022/plastic-surgery-statistics-report-2022.pdf/> adresinden edinilmiştir.
- Poyraz, E. & Bak, H. (2021). Sosyal medyada bedenin görünümüleri üzerinden Merleau-Ponty'yi okumak. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 11(2), 121-134.
- Sevim, S. & Sevim, B. A. (2014). 21. Yüzyılın ilk on yılında estetik cerrahinin yükselişi: ABD örneği. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık Ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 4(10), 68-88.
- Simmel, G. (1957). Fashion, *American Journal of Sociology*. 62(6), 541- 558.
- Simmel, G. (2009). *Bireysellik ve kültür*. (Çev. T. Birkan). Metis Yayınları.
- Sorokin, P. A. (1964). *Socio-cultural causality, Space, Time*. Russell and Russell Inc.
- Tanpınar, A. H. (2008). *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*. Dergâh Yayınları.
- Tarancı, C. S. (2023). *Otuz Beş Yaş*. Can Yayınları.
- Temizkan, S. P. & Temizkan R. (2020). Dünyada ve Türkiye'de medikal turizm kapsamında plastik ve estetik cerrahi uygulamaların hizmet pazarlaması karması perspektifinden değerlendirilmesi. *Journal of Gastronomy, Hospitality and Travel*, 3(2), 284-298, <http://dx.doi.org/10.33083/joghat.2020.50>.
- The Aesthetic Society 2001. *The American society for aesthetic plastic surgery*. 14 Ocak 2024 tarihinde <https://cdn.theaestheticsociety.org/media/statistics/2001-TheAestheticSocietyStatistics.pdf/> adresinden edinilmiştir.
- The Aesthetic Society (2023, 16 Ocak) *Media statistics 2022*. 22 Nisan 2024 tarihinde <https://cdn.theaestheticsociety.org/media/statistics/2022-TheAestheticSocietyStatistics.pdf/> adresinden edinilmiştir.
- The New York Times (2019, 18 Nisan). *Can botox and cosmetic surgery chill our relationships with others*. 8 Mayıs 2024 tarihinde <https://www.nytimes.com/2019/04/18/well/mind/can-botox-and->

cosmetic-surgery-chill-our-relationships-with-others.html/ adresinden edinilmiştir.

The New York Times (2023, 26 Mayıs). *The mesmerizing pull of plastic surgery videos.* 7 Mayıs 2024 tarihinde <https://www.nytimes.com/2021/05/26/style/plastic-surgery-videos.html/> adresinden alınmıştır.

The Washington Post (2023, 13 Haziran) *Gen Z palstic surgey tiktok.* 7 Mayıs 2024 tarihinde <https://www.washingtonpost.com/lifestyle/2023/06/13/gen-z-plastic-surgery-tiktok/> adresinden alınmıştır.

TV8. (2016, 1 Şubat). *Yepyeni bir program böyle çok daha güzelsin.* 8 Temmuz 2024 tarihinde <https://www.tv8.com.tr/boyle-cok-daha-guzelsin/yepyeni-bir-program-boyle-cok-daha-guzelsin-10640-haber.htm/> adresinden edinilmiştir.

Türkiye Plastik Rekonstrüktif Ve Estetik Cerrahi Derneği (2023, 25 Ocak). *Estetik yaşı 15'e düştü.* 14 Ocak 2024 tarihinde <https://plastikcerrahi.org.tr/87/halk-sayfasi-haberler-duyurular/1357/estetik-yasi-15e-dustu/> adresinden edinilmiştir.

Valente, S. M. (2002). Anxiety among clients for plastic surgery. *Plastic Surgical Nursing*, 22(2), 55-62.

Veblen, T. (1915). *The Theory of the leisure class.* The Macmillan Company.

Wilde, D. (2018). *Dorian Gray'in portresi.* (Çev. N. Yeğınobalı). Can Yayınları.

Wilson, J. (2023, 18 Ocak). *Estetik cerrahi teknolojiyle yükselişte ve Hollywood bunun merkezinde,* 7 Mayıs 2024 tarihinde <https://www.forbes.com/sites/joshwilson/2023/01/18/cosmetic-surgery-is-on-the-rise-with-technology-and-hollywood-is-at-the-centre-of-it/?sh=63fb265e1d91/> adresinden edinilmiştir.

Yalom, I. D. (2006). *Din ve psikiyatri.* (Çev. Ö. Arkan). Merkez Kitapçılık.

Extended Abstract

Humans are the only living species in the world of existence that are aware of their existence, think about it, try to give meaning to it and even try to build it. Current realities/acceptances of the period are generally effective in giving meaning to life. Although some facts/acceptances change over time, some are permanent. What is permanent manifests itself in different ways with changing time and space. A human being is a being who constantly wants to feel that he exists and wants to make others feel it too. One of the greatest and most fundamental indicators of existence is appearance. The concept of being seen here includes the meanings of being noticed, accepted, even finding value and feeling valuable.

The way humans appear has varied from past times to today. The perception of periodic and spatial beauty also supported this situation. Perhaps the most fundamental question when it comes to appearance is why and how. Why does one want to appear and how will one accomplish this act? Physical existence was not enough for humans. He constantly searched for a meaningful existence and the appropriate appearance, and this made the existence valuable/felt. The answer to the question "How will a person look?" is with the body, which is the first impression tool. Since ancient times, objects worn, attached or applied on the body have been used as the first means of presentation/indicator of identity, personality and self, as well as for people to express and introduce themselves. People's appearance styles have changed along with the variable perception of beauty, and this is called fashion in the most general sense.

Fashion, which until recently was defined through the items worn, fitted and applied on the body, has recently turned towards the body itself. People began to tend to change the parts of their bodies they did not like in accordance with the fashion of the period. This situation has increased dramatically day by day and continues to increase. This condition, which was initially valid for women, has recently started to appear in men as well. As the bio-physiological fashion continues to spread to the general public, not just to an economic elite, it is also seen that it has turned into a phenomenon that includes not only women but also men. This study focuses on the fact that plastic surgery, which has increased with developing medical technologies, changes people's bodies in a fashionable way, the spiritual effects of this change, and the issues of alienating one's body from being invaded by popular culture and ultimately paying attention to it with a desire to worship. The first thing that makes this study different from other studies in the literature is that it uses current figures and rates. Secondly, it is the interpretation of aesthetic surgery interventions by İbni Haldun and Ahmet Hamdi Tanpınar through the relationship they established between image and thought.

This study focuses on why plastic surgery interventions, which have become very common recently, are performed and their intellectual, emotional and spiritual effects on people. Although there are varying rates of plastic surgery interventions in different countries, these rates are increasing dramatically day by day. In fact, it seems that it has begun to spread to the whole of society, beyond being the pursuit of only an economic elite. It is natural that a phenomenon that has become so widespread and fashionable has a very different impact. Every change in appearance will bring about internal change in people. Among these, the first thing to understand is the reason for people's desire to change their appearance; different thinkers have given various explanations on this subject. Among these, İbni Haldun's "occupation", Simmel's "imitation" and Tanpınar's "change of existence" attract attention. Because people reveal their identity, personality and self in social life primarily through their appearance. Secondly, it is understood that

the pace of change affects people and that they become alienated first from their bodies and then from themselves, and this situation has psychopathological consequences. Because, in a period of time when the rate of change is quite high, it is understandable that there are intellectual, emotional and spiritual costs on those who try to adapt their bodies to this pace. As a result, it is understood that people are more interested in themselves and their own bodies than at any other time in history, and it is stated and claimed that in this situation, people (unconsciously) choose their own bodies as the qibla and the superior value to be worshiped.